

nat

jardí
botànic
de Barcelona

Brolla

Butlletí informatiu

Núm. 48

Octubre 2019

Exemplar gratuït

20^è ANIVERSARI DEL JARDÍ
BOTÀNIC DE BARCELONA

SUMARI

JARDÍ BOTÀNIC

- 2 Editorial, per Pere Vives
- 3 Flaixos
- 4 Descubrim el Jardí
- 6 20 anys del JBB
- 8 Parlem amb la Teresa Garnatje
- 10 Les col·leccions de llavors del Banc de Germoplasma
- 12 Els hostes del Jardí

ASSOCIACIÓ D'AMICS DEL JARDÍ BOTÀNIC

- 13 Breus de l'Associació
- 15 Racó del soci

Núm. 48 BROLLA

Direcció: Josep M. Montserrat

Coordinació: Carme Solà

Consell de redacció: Núria Abellán, Laia Barres, David Bertran, Àngel Hernansáez, Núria Macià, Jaume Pàmies

Col·laboració: Julià Melero, Laia Sabaté

Disseny gràfic: Ramon Martínez

Revisió lingüística: Carme Solà

Impremta: Inspyrame Printing Paper Nautilus 160 g.

Dipòsit legal: B 7696-2003

1.000 exemplars gratuïts

Editen: Museu de Ciències Naturals de Barcelona i Associació d'Amics del Jardí Botànic

Amb la col·laboració de: Àrea Metropolitana de Barcelona

Jardí Botànic de Barcelona/Associació d'Amics del Jardí Botànic de Barcelona

Dr. Font i Quer, 2
Parc de Montjuïc

08038 Barcelona

Tel.: 93 256 41 60 (Jardí)

Tel.: 93 256 41 70 (Assoc. Amics)

Fax: 93 424 50 53

a/e: museuciencies@bcn.cat (Jardí)

info@amicsjbb.org (Assoc. Amics)

Webs: www.jardibotanic.bcn.cat

www.amicsjbb.org

Imatge de portada:

Laia Sabaté

EDITORIAL

L'Associació d'Amics, una plataforma per a la ciència ciutadana

L'Associació d'Amics, i de retruc el Jardí Botànic de Barcelona, té entre els seus objectius generar coneixement nou entre la ciutadania pel que fa al descobriment de plantes i dels seus usos. La participació de la ciutadania converteix moltes de les activitats que es generen des del Museu de Ciències Naturals en autèntics projectes de ciència ciutadana. L'objectiu és facilitar que la gent pugui participar en les diferents fases de la recerca científica mitjançant projectes fets a mida i pensats i dissenyats per a la ciència col·laborativa. Els beneficis per als participants en són molts, com ara millorar la comprensió de l'entorn i la salut ambiental. Aquestes propostes es materialitzen, per exemple, en les edicions del **Planta't** que es fan al Jardí Botànic, en projectes com les jornades del **Bioblitz** o a la **jugatecambiental**, així com en les diferents propostes sobre biodiversitat que es desenvolupen des de l'Àrea Metropolitana, també per mitjà dels guiatges i les visites que ofereixen voluntaris, al Jardí o a l'hort de la masia del JBH.

La importància de la formació dels voluntaris és cabdal per evitar biaixos en les fases de recollida de dades. Les noves tecnologies permeten també observar, emmagatzemar i comunicar les dades.

El futur de l'Associació ha de passar per incorporar als objectius la participació en aquestes propostes de ciència ciutadana, i esdevenir-ne promotors, especialment en aquelles activitats que aproximen la ciència als més petits, els infants i els joves, i al públic familiar. Amb l'ajuda dels voluntaris i amics i amb la participació de la ciutadania ben formada i amb propostes que estiguin al seu abast, podem contribuir a un coneixement més ampli de la ciència, a un compromís social més gran i a la democratització de la recerca científica.

Pere Vives. President de l'AAJBB

FLAIXOS

• **Nou marge de pedra seca a l'Històric.** Al juliol va acabar la construcció d'un gran marge de pedra seca al Sot de l'Estany totalment amb pedra de Montjuïc, la mateixa amb què es van construir els marges antics del JBH. El fet de no tenir ni morter ni ciment afavoreix molt la biodiversitat perquè les escletxes fan de refugi a la microfauna i també a algunes plantes fissurícoles. Aquesta actuació ha estat dirigida i finançada per l'AMB.

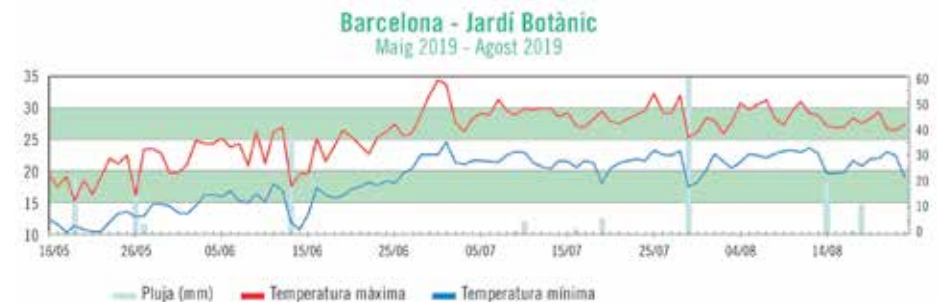
• **Francis Hallé a la Sala Salvador!**

El divendres dia 18 d'octubre ens visitarà el botànic francès Francis Hallé (*vegeu Brolla 41*) amb motiu del nostre 20è aniversari, gràcies a la subvenció atorgada per la *European Society for Evolutionary Biology*. El reconegut científic ens exposarà les seves teories sobre la vida dels arbres en la conferència "Existeixen les plantes intel·ligents? O com l'evolució ha modelat la relació de les plantes amb el medi", que tindrà lloc a la Sala Salvador de l'IBB, hora encara per determinar. Estigueu atents a <https://museuciencies.cat> i a @MCNBbotanica.

• **Resum dades meteorològiques** (16/05/2019 - 31/08/2019)

Temperatura màxima	Temperatura mínima	Pluja	Vent màxim
34 °C	10,25 °C	211,20 mm	53 Km/h

El tabaibal-cardonal canari

Aquesta comunitat vegetal canària, també anomenada matollar xeròfil, apareix a la franja costera de les illes de l'arxipèlag envoltant-ne tot el perímetre, però una mica allunyada de la influència directa del mar, sobre sòls pedregosos i camps de laves.

Els límits de l'altitud depenen dels vents alisis. Arriba als 300-400 m als vessants nord i entre els 500-700 m als vessants sud.

L'ambient és càlid-sec i la temperatura mitjana anual voreja els 20 °C. Les precipitacions són escasses i es concentren a la tardor, i van dels 100 als 300 mm.

Aquest dèficit hídric influeix en la morfologia i la forma de vida de les plantes existents i també en la seva distribució en el medi.

Foto 1. Cardonal-tabaibal representat al JBB

Les plantes d'aquest hàbitat disposen de diferents mecanismes d'adaptació per trobar i emmagatzemar aigua i nutrients i evitar l'excés de transpiració per les elevades temperatures: arrels molt llargues per buscar aigua subterrània, tiges suculentas, pèrdua de les fulles a l'estiu, fulles estretes o

transformades en espines i fulles amb poca clorofil·la.

Les espècies més destacables que donen nom a la comunitat formen part del gènere *Euphorbia*. En el cas del cardonal, una planta crassa espinosa, de port en forma de canelobre, *E. canariensis* ("cardón"). Pot créixer sola o en grup i serveix de refugi a alguns animals i plantes que hi viuen. Se n'han trobat documentats exemplars que van arribar a cobrir extensions de més de 100 m² en el passat. Hi destaca també un endemisme important, *E. handiensis* ("cardón de Jandía") que només viu a l'illa de Fuerteventura.

El tabaibal està format per diverses espècies d'eufòrbies arbustives sense espines que habiten les zones més àrides, com *Euphorbia balsamifera* subsp. *Balsamifera*, de gran interès biogeo-

Foto 2. *Euphorbia handiensis* al JBB

Foto 3. *Euphorbia canariensis* al JBB

gràfic ja que n'hi ha algunes espècies emparentades a les costes africanes i a l'Àfrica oriental, i que juntament amb *E. regis-jubae* formen el tabaibal dolç; *E. lamarckii*, *E. aphylla*, que viu en zones més ventoses i properes al mar i no presenta fulles a l'estiu, i *E. atropurpurea*.

Aquestes eufòrbies arbustives segreguen un làtex blanquinós molt tòxic que pot ser molt irritant a la pell, sobretot si està calenta per efecte del sol.

Foto 4. *Euphorbia balsamifera* al JBB

No obstant això, el làtex s'extreia amb finalitats terapèutiques i, en el cas de *E. Atropurpurea*, els pastors en donaven a les cabres amb la creença que en millorava la llet i la carn i que era beneficiosa per als animals.

Totes es feien servir també de combustible.

Els tabaibals i cardonals acostumen a aparèixer barrejats i l'enorme quantitat d'endemismes que s'hi associen es combinen de formes diverses depenent del tipus de sòl, l'orientació i la salinitat de l'indret.

Alguns en són: *Kleinia neriifolia*, *Ceropegia fusca* i *C. dichotoma*, *Neochamaelaea pulverulenta* i diverses espècies del gènere *Aeonium*.

Aquesta comunitat es caracteritza també perquè acull una fauna endè-

Foto 5. Dones recol·lectant caparreta a Arona (Tenerife)

mica determinada, pobra en vertebrats llevat d'algunes aus i alguns rèptils, i una gran diversitat d'insectes, com ara l'escarabat *Lepromoris gibba*, les larves del qual s'alimenten de les restes dels cardons morts, o una papallona esfinx nocturna, *Hyles euphorbiae*, les larves de la qual han adaptat l'alimentació a la toxicitat de les fulles de les tabaibes.

El primer terç del s. XIX, aprofitant l'auge de la indústria tèxtil a Europa i davant la demanda de tints, se substituï el conreu de vinya i sucre pel de l'insecte *Dactylopius coccus*, la coneguda *caparreta*. En aixafar-les en surt una pasta de color vermellós que, un cop processada, es converteix en un preuat tint que abasta una extensa gamma de colors, del gris al vermell. Com que acostuma a infestar plantes crasses i cactus com ara *Opuntia ficus-indica* (figuera de moro), que requereixen un clima temperat i més aviat càlid, el tabaibal-cardonal resultà l'indret idoni per cultivar-les.

Text: Núria Abellán

Fotografies: 1 a 4, Núria Abellán.

Foto 5. www.soldelsurtenerife.com

EL JARDÍ BOTÀNIC DE BARCELONA:

Ala dècada dels 70 del segle XX visitava sovint l'Institut Botànic de Barcelona, a l'Avinguda de Muntanyans del Parc de Montjuïc, amb motiu de la realització de la meua Tesi Doctoral. Havia de consultar els herbaris i la biblioteca de l'Institut, i vaig tenir el privilegi de cultivar amiat i aprenentatge amb personatges avui esdevinguts històrics, molts d'ells ara desapareguts, així com tècnics i jardiniers, que em van ajudar en el conreu de les plantes utilitzades en els meus estudis de sistematologia botànica, citogenètica i, més tard, moleculars.

Entre els becaris d'aleshores vaig establir una relació especial amb Josep M. Montserrat, col·laborador i company en diverses campanyes florístiques per l'Aragó, Catalunya i el Nord d'Àfrica.

El 1992, amb motiu dels Jocs Olímpics, la construcció d'unes escales noves van comprometre l'antic Jardí Botànic i va plantejar-se la necessitat de construir-ne un de nou, que ocuparia un antic abocador relativament proper. I prosperà la idea d'un jardí on hi fossin representades plantes de les zones de clima mediterrani del món: Àfrica del Sud, Austràlia, Xile, Califòrnia i la conca mediterrània, a més de les illes Canàries i la regió macaronèsica.

L'aclimatació d'aquestes plantes a una ciutat mediterrània com Barcelo-

na presentava menys problemes que altres opcions: fou, al meu entendre, una idea brillant, i vingué en bona part d'en Montserrat. Recordo la planificació dels ambients, la selecció de plantes, els dubtes, els problemes de gestió, les opinions que de vegades se'ns demanava... Finalment, el Jardí s'inaugurava el 18 d'abril de 1999, ara fa vint anys.

Avui el Jardí inicial ha crescut i ha sabut harmonitzar el territori geogràfic, la col·lecció concreta i el paisatge que es vol mostrar. Amb el temps transcorregut han augmentat el nombre d'espècies i l'alçària i robustesa dels arbres, grans i petits: pins americans, sequoies, eucaliptus, acàcies... I les plantes crasses, espinoses o no, les grans mates (bànksies, eritrines, ginestes...) i especialment les aromàtiques, herbes i matolls tan típics de la Mediterrània, han propiciat un paisatge més dens i complet, que recrea amb menys o més intensitat el tipus de paisatge mediterrani que es vol mostrar.

Personalment trobo molt encertada la distribució dels diferents subtipus de vegetació mediterrània mundial, adaptada als microclimes més òptims de l'àrea disponible del Jardí, per tal que les plantes que configuren cada ambient es desenvolupin bé. I m'agrada especialment l'ambient i el paisatge reflectit de la regió geogràfica

IMPRESSIONS EN EL 20è ANIVERSARI

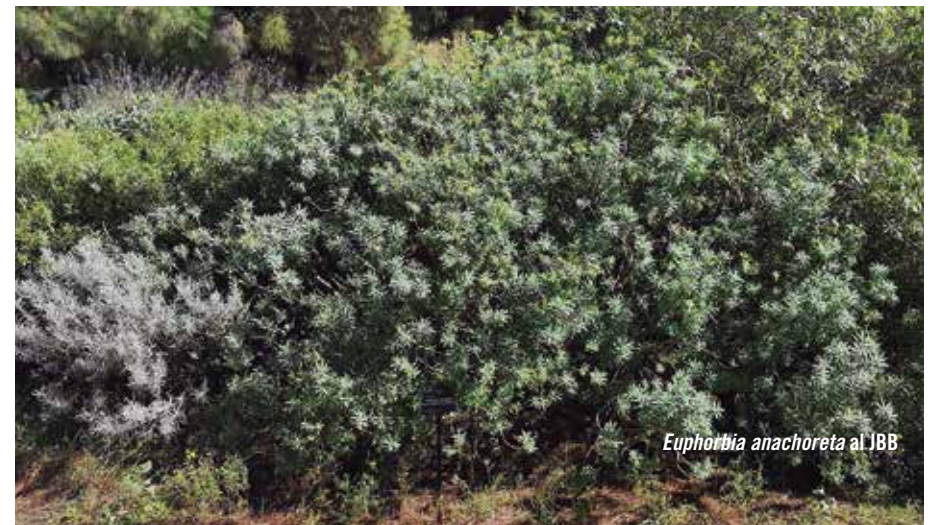
macaronèsica, principalment de les illes Canàries. És potser la més completa i diversa, amb els vistósissims i gegantins "taginastes" (*Echium* sp.).

Hi és especialment rellevant la col·lecció de lletereses endèmiques ("tabaibes"), amb algunes joies molt poc representades en altres jardins, com l'endèmica *Euphorbia anachoreta* de l'arxipèlag de les Salvagem, al bell mig de l'oceà Atlàntic, en perill d'extinció i que només trobem conreada al jardí botànic de l'Orotava, a Tenerife.

Malauradament, també hi observo la dificultat del dia a dia per mantenir l'aparença acceptable dels paisatges i especialment de les col·leccions. Sembla obvi que ha disminuït considerablement el nombre de personal implicat en el manteniment de les col·leccions, com jardiniers, laborals, tècnics; persones que han de preservar els fràgils ecosistemes i les plantes

ja existents. Persones que també han d'enriquir les col·leccions amb noves introduccions, vetllar per la neteja, resoldre accidents i imprevistos... Probablement la manca general de recursos obliga l'Ajuntament a aqueta política de restricció, però crec sincerament que és un error deixar sota mínims una estructura, ja prou consolidada, que ha de ser mantinguda i potenciada amb noves idees i recursos per atraure més públic, professionals i dilectants, cap al coneixement de les plantes i el paisatge mediterrani. Barcelona, com altres grans ciutats del món, es mereix el millor Jardí Botànic possible i els recursos per mantenir-lo.

Julià Molero
Catedràtic emèrit de Botànica
de la Universitat de Barcelona
Fotografia: David Bertran

Euphorbia anachoreta al JBB

PARLEM AMB LA TERESA GARNATJE

Doctora en Ciències Biològiques per la Universitat Autònoma de Barcelona i científica titular del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). Directora de l'Institut Botànic de Barcelona (IBB, CSIC-ICUB).

Professora o investigadora: on et sents més còmoda?

Actualment em sento més còmoda com a investigadora, que és el que faig (quan la direcció m'ho permet) darrerament. Però també m'agrada, o m'agradava, la docència, i ho dic en passat perquè en els últims anys ha canviat molt; en alguns aspectes per millorar però en altres no tant. A mi m'agrada ensenyar, però no educar en el sentit estricte de la paraula; i cada vegada veig més clar que d'aquesta mena de docència no en queda gaire res. Per tant he de dir que ja estic bé en el meu lloc d'investigadora i fent algunes classes de manera esporàdica.

Una de les teves línies de recerca és l'etnobotànica. Quin recorregut hi veus, en el conjunt dels Països Catalans?

Crec que s'ha fet molt bona feina per recollir i preservar el coneixement tradicional, tant altres grups de recerca com el

nostre mateix, però encara queda molt per fer, especialment en algunes àrees en concret com l'Alguer, la Franja o les terres de l'Ebre, per citar-ne algunes.

La tradició i la modernitat no estan renyides (o no ho haurien d'estar) i pensem que d'aquesta tradició se'n pot aprendre moltes coses i obrir noves vies de recerca per a l'obtenció de medicaments i d'aliments. Nosaltres posem el coneixement tradicional sobre l'ús de les plantes a disposició de la societat però també de la comunitat científica, de manera que pugui constituir la base d'estudi d'altres disciplines. En els darrers anys hi ha un interès pels productes elaborats amb plantes, i la indústria farmacèutica no en vol pas quedar al marge.

I davant el repte alimentari de la humanitat, quin paper hi poden jugar les plantes?

"Etnobotànica versus transgènics" va ser el títol d'una conferència impar-

tida enguany a la Delegació del CSIC juntament amb el Dr. José Pío Beltrán. En aquest context a mi em tocava defensar l'etnobotànica i el coneixement tradicional en general, però això no vol dir que jo estigui en contra dels transgènics. Crec que és utòpic pensar que assegurarem l'alimentació de la humanitat només amb la recuperació de plantes alimentàries tradicionals.

L'etnobotànica funciona com a ciència ciutadana?

La ciència ciutadana ha aportat un gran volum de dades molt valuoses a diferents estudis, però cal dir que aquesta contribució té algunes limitacions. En el cas de l'etnobotànica fa referència a la metodologia emprada en aquesta mena d'estudis. Si les persones que recullen dades no apliquen bé el mètode, tot allò que puguin obtenir no es pot incorporar a les bases de dades per ser analitzades. Amb això no vull dir que aquest material no pugui ser utilitzat i publicat per part dels autors, però des de les institucions científiques no podem, i és una llàstima. Tot i seguint la metodologia adequada, cal que les dades passin per un procés de revisió.

En quins altres camps de recerca participes, a l'Institut Botànic?

A l'IBB treballem en tres direccions. La primera passa per captar talent investigador, la segona per intentar

donar resposta a alguns reptes de la societat (com les aplicacions del *Cannabis*, estudis en plantes invasores, etc.) i la tercera per donar a conèixer els resultats a la societat, que és qui finalment la finança amb els impostos.

La meua línia de recerca prioritària és la citogenètica molecular i l'evolució del genoma. És en el que més he treballat, especialment en la mida del genoma nuclear i en l'estudi dels cromosomes de diversos grups de plantes. M'interessen els canvis que es produeixen en el genoma de les espècies durant la seva evolució, les causes d'aquests canvis i els mecanismes que els governen. Pel que fa a estudis sobre biodiversitat, que és gairebé tota la recerca que es du a terme a l'IBB, el meu grup, i jo mateixa, l'estudiem des d'un punt de vista molecular propi de la biologia evolutiva, però és important no deixar de banda els estudis que permetin conèixer i reconèixer els organismes.

Per acabar, com veus el JBB? Quina relació hi tens?

El veig bé, però crec que caldria destinar-hi més recursos si Barcelona vol tenir un Jardí comparable als d'altres ciutats de la seva categoria.

La relació amb la direcció del JBB és bona, però m'agradaria que arribés el dia que tinguéssim projectes conjunts.

Carme Solà

LES COL·LECCIONS DE LLAVORS DEL BANC DE GERMOPLASMA

El Banc de Germoplasma del Jardí Botànic de Barcelona es va fundar l'any 2002 amb objectius diversos: d'una banda, conservar llavors de flora silvestre d'arreu del món, especialment de flora amenaçada de Catalunya i de la conca mediterrània. D'altra banda, investigar els processos de germinació i cultiu de les espècies conservades, recuperant així les llavors emmagatzemades. I, per últim, fer difusió del patrimoni vegetal.

Foto 1. Aspecte de l'organització del Banc de Germoplasma a les instal·lacions noves

El 2018 hi va haver canvis i el Banc de Germoplasma es va traslladar a les instal·lacions noves, on hi ha un laboratori per manipular i caracteritzar les llavors, i una sala de refrigeració, que volem condicionar amb noves cambres de fred on es puguin assolir diferents temperatures i humitats segons les necessitats de conservació de les llavors, cosa que ara per ara aconseguim amb neveres i frigorífics.

També hi tenim un espai de deshidratació de llavors, que s'usa per evitar que l'aigua continguda a l'interior dels trenqui l'embrió en congelar-se, i la llavor perdi la viabilitat i la capacitat de germinació. I un espai de conservació a curt termini, a 5 °C, per conservar en períodes breus llavors amb què fem experiments de germinació o cultiu perquè són o bé de recol·leccions pròpies o bé llavors del Jardí mateix que volem intercanviar amb altres institucions. Per exemple, hi tenim la **col·lecció del Jardí Botànic de Barcelona**, que augmenta cada any amb les recol·leccions de les plantes que creixen al Jardí i que conservem per fer germinar en cas que calgués reposar algun peu de la nostra col·lecció viva. O una **col·lecció** de llavors provinents d'**intercanvis** amb altres centres de recerca i jardins botànics del món, que són membres de la xarxa internacional *Index Seminum*, en què el Jardí Botànic de Barcelona (JBB) participa dins l'Associació Iberomacaronèsica de Jardins Botànics. D'altra banda, també emmagatzemem en aquest espai llavors provinents de campanyes de recol·lecció específiques, programades per ampliar la nostra col·lecció de plantes de tots els climes mediterranis del món. Per exemple, enguany estem acabant de processar llavors de diferents hàbitats que es van recol·lectar l'estiu del

2018 al nord del Marroc, a la zona de Saka i l'Atlas mitjà, que passaran a formar part de la **col·lecció Marroc**.

Finalment, disposem d'un espai de conservació a llarg termini, a -18 °C, on custodiem lots de llavors provinents de diferents projectes de conservació *ex situ* amb els quals col·laborem amb institucions com la Generalitat, la Diputació i la Xarxa de Parcs Naturals, preocupades per la conservació

Foto 2. Diferents espècimens recol·lectats durant la campanya de l'estiu del 2018 al Marroc

de plantes amenaçades del Mediterrani. En aquest sentit, custodiem en la **col·lecció Estratègia Catalana de Conservació *ex situ* de Flora** uns 400 lots de 73 taxa endèmics de Catalunya, protegits legalment pel DECRET 172/2008, de 26 d'agost de 2008, de creació del Catàleg de flora amenaçada de Catalunya i la seva ampliació en la RESOLUCIÓ AAM/732/2015, de 9 d'abril.

Unes altres col·leccions s'han començat arran de projectes de cooperació internacional que enriqueixen la nostra funció d'investigar, preservar i divulgar la flora mediterrània. Per exemple la **col·lecció SEMCLI-MED**, projecte que va tenir com a objectiu l'estudi del canvi climàtic sobre

la capacitat de germinació de la flora mediterrània, amb focus especial en la conservació i la reintroducció de la flora amenaçada del nord d'Àfrica, per la seva especial vulnerabilitat i fragilitat, i que va tenir com a participants institucions botàniques d'Egipte, Espanya, França, Grècia, Itàlia, el Marroc i Tunísia, amb les quals vam intercanviar llavors i protocols de treball.

Aquest és un petit resum de les col·leccions i les funcions del Banc de Germoplasma, que esperem que creixin en nombre i qualitat en el futur.

Laia Barres
Responsable del Banc de Llavors del JBB
en substitució de Miriam Aixart

Fotografies: 1. Miriam Aixart. 2. Laia Barres

L'escarabat de nit (*Phyllognathus excavatus*)

Hem parlat poc dels escarabats, tot i que l'ordre dels coleòpters és el que aplega més espècies de tot el regne animal, prop del 30%. La diversitat que n'hi ha de formes, mides i hàbits alimentosos és enorme, i així han aconseguit colonitzar gairebé tots els hàbitats de la Terra, exceptuant-ne les regions polars i marines.

Molts s'alimenten de plantes, i habitualment els hem titllat de plagues. Però les larves del que avui ens ocupa s'alimenten de restes de fusta en descomposició (arrels i rabasses mortes, piles de detritus vegetals o compostatge), és a dir, actuen com a descomponedors de matèria orgànica. És per això que, si no s'arriba a convertir en plaga, aquest escarabat ens és a la vegada beneficiós.

Els descomponedors són una baula molt important en la cadena alimentària de qualsevol ecosistema. Transformen la matèria orgànica en inorgànica i generen, d'aquesta manera, compostos profitables per les plantes, els productors primaris. Així es completa el

Les larves són cucs força grossos. Viuen diversos anys sota terra o en la fusta morta, i assoleixen una mida més gran que els adults.

reciclatge ecològic dels nutrients, augmenta la fertilitat del sòl i la producció de matèria viva nova es fa possible.

L'escarabat adult, malgrat l'aspecte i la mida que té, és un insecte totalment inofensiu. Té hàbits nocturns. Viu tan sols uns mesos, durant els quals pràcticament es dedica tan sols a reproduir-se. Gairebé no s'alimenta: només ho fa de forma esporàdica, atret per la saba d'alguns arbres. Vola poc (per l'alt cost energètic que comporta) i amb força malaptesa.

Els mascles presenten una banya corbada cap enrere i, a la closca, una esquerdada allargada amb les vores ressaltades de color castany fosc. Considerada producte de la selecció sexual, utilitzen la banya per lluitar entre ells per captar l'atenció de les femelles. Aquestes, per contra, no tenen banya ni protuberàncies i són una mica més petites.

Cal no confondre'l amb escarabat rinoceront (*Oryctes nasicornis*) molt comú també, encara que inexistent al Jardí.

Text: redacció Brolla. Fotos: Àngel Hernansáez

Visites guiades al Jardí Botànic Històric

Els primers diumenges de mes durant el mesos de maig, juny i juliol s'han realitzat les visites guiades al Jardí Botànic Històric. Hi ha hagut molt bona participació. Les visites continuaran els primers diumenges d'octubre i novembre. El mesos de desembre, gener i febrer no hi ha visites ja que el Jardí hiberna.

Visites al JBB de diferents centres cívics de Barcelona

L'11 i el 25 de maig passat el nostre amic Enric Orús va realitzar guiatges temàtics en diferents fitoepisodis del JBB, per a públic de diferents centres cívics de la ciutat, amb l'objectiu de donar a conèixer el Jardí Botànic al públic de proximitat i barris propers.

Guiatges pel Jardí Botànic a la Nit dels Museus

El 18 de maig, en el marc de la nit dels museus, el JBB va obrir les portes de 19h a 00h. Els guies voluntaris de l'Associació van oferir un seguit de guiat-

ges botànics nocturns pel Jardí, la zona d'Àustràlia, Sud-àfrica, Xile i Califòrnia. Els guiatges, juntament amb diferents activitats artístiques i teatrals, van arrodonir la Nit dels Museus al Jardí.

Visita a la Sagrada Família per a socis i amics

Els passats 8 i 11 de maig vam tenir l'oportunitat de visitar la Sagrada Família, gràcies a la gestió feta per l'Enric Orús amb els encarregats del temple. Les dues visites, amb 15 participants cadascuna, van ser un èxit. Els guies del temple ens van explicar detalls i curiositats d'aquesta magnífica obra monumental de la nostra ciutat.

Guiatge per a socis i amics al Jardí Botànic

El passat 18 de maig, l'Enric Orús va fer un guiatge al JBB per a socis i amics, amb un treball acurat d'aproximació a diferents plantes dels diferents fitoepisodis que trobem al llarg del recorregut del Jardí. Uns 17 amics i socis hi van participar.

Taller de plantació i jardineria amb l'AFAB, l'Associació de Malalts d'Alzheimer de Barcelona

Del 17 al 30 de maig la masia del Jardí Botànic va acollir membres de l'Associació de Malalts d'Alzheimer en un taller de plantació dinamitzat pel nostre amic jardiner Ramon Martin.

Visita al viver de Tres Pins

El 15 de juny vam poder fer una visita guiada al viver de Tres Pins de Montjuïc, amb el guiatge d'Octavi Borruec i Joan Bernat Martin, on vam poder conèixer de primera mà diferents projectes de naturalització i gestió ecològica de la ciutat que es desenvolupen des d'aquesta infraestructura municipal.

Festa de primavera amb dinar popular

El passat 8 de juny va tenir lloc el tradicional dinar popular de primavera a la masia del Jardí Botànic Històric. En Pere Casbas ens va fer dues pae-

lles, una de peix i marisc i una de vegetal. Va ser un dia molt entranyable, amb 45 socis i amics que vam poder compartir taula una bona estona per conèixer-nos millor i fer créixer l'Associació.

El camp de treball de juliol

Vam iniciar les tasques del camp de treball d'aquest any la primera setmana de juliol. Amb l'ajuda dels voluntaris de l'hort es van fer unes jardineres per a la façana i el lateral de la masia del JBH, per tal de donar més homogeneïtat a la imatge de la masia. Amb fusta tractada es van fer diferents mòduls per incorporar les diferents plantes que enjardinem la façana.

Taller de dibuix botànic

El passat 14 de setembre en Carles Puche, il·lustrador científic, va fer un taller de dibuix botànic a la masia del Jardí Botànic Històric. Hi van participar uns 21 socis i amics, que van tenir l'ocasió de poder millorar les tècniques de dibuix en llapis i aquarel·la.

EL RACÓ DEL SOCI

Agenda

Pròximes activitats de l'Associació previstes per al darrer trimestre de l'any. Cal confirmar les dates al web www.amicsjbb.org, perquè en algun cas hi poden haver canvis respecte a la previsió inicial del programa d'activitats.

ACTIVITATS:

- **Concurs de fotografia.** Ja en la novena convocatòria, s'iniciarà el proper 24 de setembre durant les festes de la Mercè i es podran entregar imatges fetes al JBH o al JBB fins a l'1 de desembre. El lliurament de premis serà durant el dinar de Nadal, el proper 15 de desembre. Trobareu les bases del concurs al nostre web.
- **Curs de jardineria bàsica,** a càrrec de Miquel Viñals, jardiner. Es realitzarà al Jardí Botànic Històric en aquest trimestre, data encara per confirmar. S'enunciarà properament al nostre web, www.amicsjbb.org
- **Taller d'hotel d'insectes,** el 5 d'octubre a la masia del JBH. Farem petits hotels per a insectes, especialment per a les abelles solitàries, per facilitar el cycle d'aquests pol·linitzadors tan importants, que estan perdent hàbitats per l'activitat de les persones.
- **Excursió a l'estany de Sils,** el 6 d'octubre, amb en Josep Maria Panareda, que ens farà un recorregut botànic i naturalístic per aquesta zona tan emblemàtica.
- **Taller de cerveses artesanes,** previst per al 19 d'octubre. Aprenguem a fer cervesa a casa a partir dels elements essencials, aigua, llevat, blat, llúpul i blat per al malt.
- **Taller de caixes niu,** el 9 de novembre. Amb l'arribada de l'hivern, parlarem de les caixes niu, la seva funció i la importància d'ajudar els ocells i ratpenats a trobar hàbitats en aquests moments en què molts espais tradicionals han desaparegut.
- **Taller de "kokedames",** el 16 de novembre. Aprendre a plantar plantes amb aquesta tècnica que utilitza substrats de molsa.
- **Taller de tions de nadal,** el 15 de desembre. Aquells que vulgueu podreu fer-vos un tíó per a casa i mantenir aquesta tradició tan catalana i tan lligada a la vida al bosc.
- **Dinar de nadal,** el 15 de desembre, per desitjar-vos bones festes en el tradicional dinar de Nadal, que farem a la masia del Jardí Botànic Històric.

La nostra llavor fa créixer el Jardí

**museu de
ciències naturals
de Barcelona**

**Associació d'Amics
del Jardí Botànic**

www.amicsjbb.org

AMB

Àrea Metropolitana
de Barcelona